

Marno János

A CSELEKMÉNY, ISTEN HA EGYSZER LÁBRA KAP

22

Én és a szenvedély vagy mást és mást,
vagy semmit sem akarunk. Azt mondom: farkas-
étvágyam van, ám ez mesebeszéd, csupán
ringatom, riogatom vele magam,
hálóterem- meg padlásajtót dönget
a jeges szél, indulás vissza az osztályra
még a szárnyaló bánat melegében;
majd elhaladok a macskák konténere
mellett, melynek tartalmát a szenvedély
tartja előlem fedve; kórtermi farsang,
fehér zene üvölt: *A macskák szenvedélye.*

22/b

Február, kemény, fagyos napok; a felépüléshez azonban kötelezően meg kellett naponta tenni a hatalmas kastélykórház körüli sétákat, minimum három-négy kört, nehéz, félkatonai bakancsban és hasonlóan nehéz, nem éppen vattakabátban; pedig a vatta jól illett volna bele a környezetbe; már csak a jókora hótakaró miatt is. Ám az ilyen esztétikai, poétikai kiegészítések a valóságban szeretnek elrejtőzni az ember metafizikai sóvárgása elől. Még hozzá annyira elrejtőzni, mintha egyáltalán nem is volnának, nem is léteznének. Nem létező valóságukat a macskák és a belsőségek fitogtatják – szintén takarásban; helyesebben, a fitogtatás megy takarásban, a belsőségekkel, a macskák fel- és eltűnedeznek, mert több konténer sorakozik a kórház hátsó, alagsori kijárata mellett, nem szorosan mellette, kevéssel közelebb inkább a hegyoldali erdőt szegélyező, dűledező és megszaggatott drótkerítéshez. Induláskor mindig efelé a hátsó fertály felé vitt először az utam, hogy a kastély túlsó csücskénél felkapaszkodhassak kicsit a hegyre is, egy parányi tisztásra, ahonnan tágasabban láthattam be a téli levegőget. Ezek a be-

látások természetesen mindannyiszor visszhangozták a természet úgynevezett közömbösségét bennem, amit azonban, amennyire csak lehetséges, igyekeztem elhallgattatni, azt gondolván, hogy az ember sose engedjen a belső hangok vagy visszhangok ostoba állításainak. Ma már engedek nekik, azt hiszem, ezt a darabot tehát ebben a hiszemben dolgoztam át. Rábólintva a természet közömbösségére.

23

A sem nem meleg, sem nem hideg víz,
földalatti levegő íze, mely két száj közt
ízlelődik, néhány közömbös hír cseréjeképp,
s az igazsághoz nincs is talán szükség többre;
hiszen tudjuk, nincs igazság, és ami nincs,
az nem is éhezik és nem is szomjazik
meg magán kívül, az önkívületig
hevülten, egyéb létezőre; zúgolódn
zúgolódik persze, mint egy kagyló, a fülhöz
tapasztva, s azt sejtetve már-már – visszakozóban
a kétely –, hogy Isten mégsem lehet olyan messze.

23/b

Azt hiszem, jelentős veszteségek árán rángattam ki kátyújából az eredeti darabot, mint amikor egy vízvezetékrendszer majdnem teljes cseréjét eszközöljük csak azért, mert a kádunk fölötti csaptelep könyökcsove a falban kilyukadt, és a szerelő azt állítja, lehetetlenség a falat megbontva behegeszteni azt a lyukat, lévén ez a fal az egész társasház tűzfala is egyben. És ő nem alpinista művész, hogy kívülről bohóckodjon a forrasztójával. Hol hegesztést mond a mester, hol forrasztást. Gyerekek vagyunk hozzá képest, nem kérdezzük rá tudálékosan. Még akkor sem merünk tiltakozni, amikor az öreg réz csaptelepünket is lecseréli valami ezüstösen csillogó, posztmodern ötvözetű és formatervezésű csaptelepre, és a munka végeztével magával viszi a lecserélt csaptelepünket. Hasonlatom, akaratom ellenére, ironikus és önmarcangoló, jóllehet életszerű is; a vers azonban nem az, az új változat éppúgy nem, mint a régi, csak talán jobban tekintetbe veszi magát az életszerűséget, és hány fittyet neki, ahogy a régi tette. Az idő megmunkálja az embert, minél közelebb jutunk a végső elmúláshoz (hiszen az elmúlásban szakadatlanul részt veszünk, úgyszólván azonosak vagyunk vele), annál rezignáltabban akceptáljuk az életszerűséget, különösen, ha mi magunk sikertelenül próbálgatunk életszerűvé válni, sikertelenül egy életen át. Így nem csupán belátjuk valamiről, hogy életszerű, hanem fel is nézünk az életszerűségre magára. És szinte örülünk neki, ha felnézvén rá, az életszerűség árnyékot vet viszonzásul az életszerűtlenségünkre.

De hagyjuk az árnyékot, a fényével együtt,
 vegyük csak a puszta tárgyat tekintetbe;
 hogy miben áll is a tárgyunk, azaz merül
 ki, mikor verset faragunk neki, emlékbe,
 hízelgésül s hálából, amiért nem hagyott
 bennünket cserben, ha bajba kerültünk vele;
 mert megszállnunk, őt, vagy őbenne, egyik módon
 sem sikerült, még tettetésből sem, mondjuk,
 ha elfelhősített tekintettel vettük a verset
 mint tárgyunkat szemügyre; csak elmélyítettük
 ilyenkor a bajt. Tárgyunknak fészket vetve.

24/b

Mi maradt itt meg az eredetiből? „Felhőtorlaszok rakódnak ki a tekintétén” – ilyesmik. Mikor a fényen már túl voltunk, és túl a hízelkedésen is, és majdnem tapintani éreztük a vonásait, kicsinyke fülét és finom orrcimpáit, úgyhogy a heves örömtől egész napkeltéig és még azután sokáig nem bírtunk elaludni. Reggel belátogatott a szobánkba a főorvos asszony kardiológus beosztottja, készülékével együtt, és elégedetten bólogatott a kinyomtatódó szalag grafikonjait szemlélve. „Remekül gyógyul a szíve – mondta –, a főorvos asszony el lesz ragadtatva.” Idegenkedtünk ettől a doktornőtől. Az a fajta nő, akibe ízléstelenségre vallana beleszeretni. Nem volt ugyan csúnya vagy gusztustalan, az idomai is megfelelték a nőiesség kritériumának, ezért valószínűbb, hogy a foglalkozásával azonosult oly mértékben, ahogy a főorvos asszony egy pillanatra sem, pedig az ő keze között hamar talpra álltak a legelesettebbnek látszó betegek is, az öregek, magunkról nem beszélve. Vajon mi van ma velük? A főorvos asszony, mérget rá, hogy már rég halott, asszisztens doktornője azonban még élheti sivár, szegényes életét. Egy óbudai panelház másfél szobás lakásában, amelynek a szobaablaka délnyugatra, még a budai hegyekre néz.

25

Na, megjöttem! – rikkant az öregasszony,
 tarkán, rongyosan, széles szalmakalapját
 hátravetve a tarkójáig, mintha becsípett volna,
 karon ragadva vonszol a kanapé felé,
 mely egyszer már megjárta a pincét;
 aztán visszatért a bolond a tengerentúlról,
 s a pénztelenség a kanapét is vissza-
 cipeltette velünk a régi helyére; fej-
 támlájától egy karnyújtásnyira a kéménylyuk,
 gyerekfej méretű újsággombóccal be-
 tömve. Nehéz lesz újra kibontakoznunk.

Szerencsejátékot mímel a vers, noha mind ez ideig a legnagyobb és talán a legsúlyosabb veszteséggel zártuk az eredeti darab restaurálását. Epikumra cseréltük le a drámai elemeket, azonban épp ezáltal élhetünk a vége felé drámai töménységű fojtással. Mesébe fojtottuk bele a drámai történetet. Aminek nincsen és talán nem is lesz soha kimene-tele, a szereplők meghaltak vagy meghalni készülnek, úgy szerepelnek le, mintha egy csirke kívánságcsontja akadna meg valamelyikük tor- kán, és pont ekkor nincs mellette senki, aki értelmezhetné a rémült ka- pálózást. A düllekten forgó szempárt. Goya legnagyobb hatású fekete festményén, melyben az utókor a saturnusi falánkságra vélt ráismerni. Az újságpapírnak hasonló szerepe van az eredeti változatban is, ott is az elfojtás eszközeként jelenik meg, majdnem didaktikus utalásképp a mondásra, hogy (minden újságnak) nagyobb a füstje, mint a lángja. Ám ez a bagatellizáló szólás óriási jelentőséget kaphat, mihelyt a füst- tel jelezni próbáljuk hajótörésünket, elszigetelődésünket a szárazföldi- jeinktől, illetve az embervilágtól, amelyben igazán soha nem találtuk a helyünket. Ugyancsak szimbolikus jelentőségűnek hathat a vénasz- szony tengerentúli balesete, ahol is valami papi rendházban kapott szakácsnői munkát, és a konyha modern gépekkel volt felszerelve, ő pedig a húsdarabokat tömködve az elektromos darálógépbe letépette a gyűrűsujját. Gyűrű nem volt rajta, mert azt a háborúban még itthon eladta két kilo lisztért, ezért a daráló legalább nem hibásodott meg. El- mondása szerint a papok nem is értesültek a balesetről, az ujjcsontját a sebészetten tövestül kiműtette, így a hiány csak annak tűnt fel, aki az ujjak számára is odafigyelt.

